

heemkunde kring
DE VIERSCHAER
WOUW

scouting
WOUW

Vijftig gouden scoutingjaren

Een statiefoto van de gidsengroep in 1949. Bij welke gelegenheid de foto werd gemaakt, is niet bekend. Op de achterste rij, tweede van links staat Nel Koenraadt. Verder zien we Riet Meeusen, Annie van Wijk, Els of Wil Schuermans, Mieke Hellemons, Lucie Gorissen, Anneke van den Berg en Mientje Koen. (Collectie M. van Alphen-Hellemons-Eindhoven).

In gesprek met.....Nel Koenraadt (Zr.Jacinthe)

Nel Koenraadt werd direct na de oorlog gevraagd om leidster te worden bij de gidsen. Dat was het werk van kapelaan W. Oomen die later pastoor in Sint Willebrord werd. Zij was toen 21 jaar en volgde eerst een cursus. In onderstaand verhaal geeft zij een deel van de beginhistorie van deze Wouwse Scoutingtak weer.

Nel Koenraadt was geen echte Wouwse, maar ze kwam van Kruisland. In het interview vertelde ze:

"In 1937, op dertienjarige leeftijd, kwam ik naar Wouw in het gezin van oom en tante, Jan Koenraadt, in de Bergsestraat. Tante Mina was ziekelijk en had een zoontje, Rien, van drie jaar. De moeder van tante woonde er ook. Ik werd helemaal opgenomen in dit gezin en zorgde na enkele jaren mede voor de huishouding. Opoetje werd de laatste jaren van haar leven dement en overleed in ons gezin in 1944.

Toen de oorlog in 1940 uitbrak, kwam heel het verenigingsleven stil te liggen en ook de standsorganisaties werden verboden."

Direct na de oorlog kwam kapelaan Oomen om Nel te vragen jeugdleidster te worden. Samen met Marie Luijsterburg, To Hellemons en Barbara Oomen ging ze op cursus in Ossendrecht. Die cursus werd vanuit België verzorgd en was op het gidsenwerk gericht. Op de cursus werden ze ingewijd in de spelmethoden, de wet en de belofte. Pas daarna kwam er goedkeuring om met het jeugdwerk te beginnen. De cursus in Ossendrecht duurde een dag of vijf. 's Nachts sliepen de deelnemers in een zaal op strozakken. Dat was niets bijzonders, want

op de latere gidsenkampen werd dat ook gedaan. Daar deed Nel Koenraadt haar eerste ervaringen op met strozakken vullen, een activiteit die ze tijdens de latere kampen nog regelmatig uit moest voeren.

Onderdak

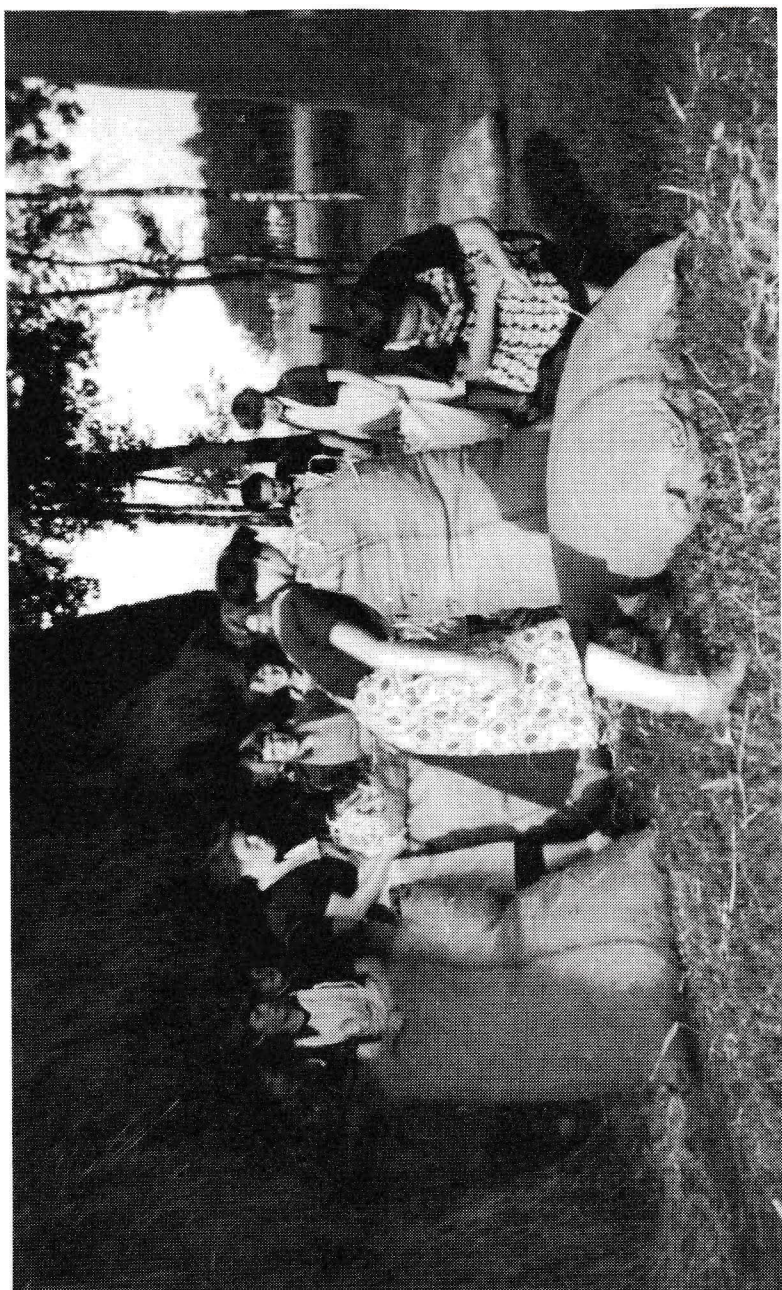
Het zal augustus of september 1945 geweest zijn dat de vier nieuwe leidsters met hun gidsengroep begonnen. Als onderkomen was gekozen voor de zolder bij de 'nonnekes' in de Kloosterstraat. Daar had kapelaan Oomen natuurlijk de hand in.

"Links van het klooster, in de Kroonse Gang, was een 'weike'. De nonnekes hadden nog een zolder boven de wasserij van het klooster, dat gedeelte lag langs het weike. Er werd een ingang met buitendeur aangebracht, zodat we binnen en buiten konden werken en spelen. We moesten dan eerst de sleutel bij de zusters halen, maar het was op dat moment een perfecte oplossing en we waren er erg blij mee.

We begonnen met vier rondes van zes kinderen. Later kwamen er zoveel leden bij dat we de groep gesplitst hebben in Jacintha 1 en Jacintha 2'.

Natuurlijk moest de gidsengroep een naam hebben en er werd gekozen voor de Jacinthagroep. Op dat moment was er nogal wat te doen rondom de verschijning van Maria in het Portugese Fatima. Eén van de herderinnen die de verschijning had gezien, heette Jacintha. Vandaar dat de groep haar naam kreeg. Alles gebeurde in die tijd vanuit de kerk, dus de keuze voor een naam die iets met het geloof te maken had, lag voor de hand.

In de jaren vijftig trok een beeld van Maria van Fatima ook door ons land en in elke parochie verbleef het dan een aantal dagen. Rondom dat beeld werd dan een kerkelijk feest georganiseerd met Eucharistievieringen, preken en het bidden van de rozenkrans.

Strozakken vullen was aan het begin van elk kamp een noodzakelijk kwaad. Hier zijn de Wouwse gidsen in 1953 aan het werk op hun kamp in Esbeek. (Collectie A. Elst-Meeusen-Wouw)

Activiteiten

De activiteiten van de Wouwse gidsengroep bestonden in het begin vooral uit dingen die weinig of geen geld kostten, zoals spoorzoeken, kimpelen, morsespelen, wat nuttig handwerken en handenarbeid. Daarvoor werden dan vaak ook nog producten uit de natuur gebruikt of spullen die van thuis mee werden genomen.

Dat kwam ook omdat de contributie niet erg hoog was en er dus weinig geld in kas kwam.

Elke bijeenkomst begon met het vaste ritueel van vlaghijsen, een gebedje, het vernieuwen van de belofte en een lied. Bij goed weer gebeurde dat buiten, maar als het slecht was, werd het binnen op het zoldertje gedaan. En dat zorgde in het klooster van de zusters dan vaak voor het nodige kabaal.

De groepjes werden in de gidsenbeweging 'ronde' genoemd en elke ronde had een rondeleidster en een assistent. Die rondeleidsters werden ook betrokken bij de bespreking van de programma's. Zij kregen best veel verantwoordelijkheid en waren de voortrekkers van de groep. De rondeleidster was te herkennen aan twee bandjes rond de mouw, een assistent kreeg één bandje.

Natuurlijk kwamen er al snel uniformen, want de groep moest herkenbaar worden. De rondes droegen ook namen, dat waren meestal namen van een bloem of een vogel.

"De eerste stof hebben we uit België gesmokkeld. Ik had in Sint Niklaas een tante nonneke in het klooster die nog wat blauwe stof kon missen van de pensio-naatskinderen. We zijn er met enkele leidsters naar toe gegaan. Tot Antwerpen met de trein en verder liftend, dit was net na de oorlog heel gewoon. Een vrachtwagen met militairen stopte en nam ons mee naar Sint Niklaas. Aalmoezenier Oomen was er ondertussen ook aangeland op zijn motor. Hij bromde flink op ons, maar na een heerlijke maaltijd hebben we de stof om

ons lijf gedraaid, de mantels dichtgeknoopt en toen per bus en trein terug naar Nederland.

Omdat we bedreven waren met naald en draad werden er rokjes gemaakt. Er hoorde een witte blouse bij met een stropdas in dezelfde kleur als de rok en een wit fluitkoord. Na ongeveer een jaar kwamen de voorschriften van het blauwe uniform, dat kon je compleet kopen!"

Als Nel Koenraadt aan die tijd terugdenkt, mijmert ze ook over de activiteiten die ondernomen werden en het nut dat die spelen en opdrachten later bleken te hebben.

"We deden erg veel aan persoonlijkheidsvorming en zelfstandigheidsvorming, al werd dat in die tijd zo niet gezegd. Wat ook opvallend was, was dat er geen standenverschil was. Iedereen had hetzelfde uniform aan en iedereen die dat wilde kon bij de gidsen komen in die periode. Of je nu een kind van de dokter was of van een arm arbeidersgezin. Zelfs al moesten we wel eens een oogje dichtknijpen als de mensen met minder geld, de contributie niet konden betalen."

Op kamp

Natuurlijk werd er na de oprichting gesproken over op weekend en op kamp gaan. Het buitenleven speelde nu eenmaal een grote rol in de activiteiten. En het kwam er ook van.

"Ons eerste weekend hielden we bij ons thuis op de boerderij in Kruisland in de schuur. Daar gingen we per fiets naar toe. We hadden de bivakcursus nog niet gevolgd, dus kwam Jeanne Steyger, onze districtsleider uit Oudenbosch om dit te begeleiden. Riet Schuer-

Omdat een toilet op het kamp onontbeerlijk was, werd direct bij aankomst een zogenaamde 'HUDO' gebouwd. Die letters staan voor 'Houd Uw Darmen Open'. Hier de bouw van een HUDO tijdens het gidsenkamp van 1953 in Esbeek. (Collectie A.Elst-Meeusen-Wouw)

man, Toos van Geel, Riet Meeusen, Bab Oomen en ikzelf gingen mee als leiding."

Onderdeel van het programma tijdens zo'n weekend of een kamp was altijd het sjoeren van een keuken en koken. Vaak werden er ook activiteiten op het programma gezet, waar later wel eens hoofdschuddend aan teruggedacht werd. Zo ging de Jacinthagroep eens met twee boten varen in de Kruislandse polder op de Kruisbeek.

"De meisjes en de leidsters konden geen van allen zwemmen. We dachten er verder niet bij na, maar het was natuurlijk levensgevaarlijk. Oom Janus was furieus toen we terug thuis kwamen. Dat hebben we dus maar niet meer gedaan."

In 1948 werd het kamp naar een volledige week uitgebreid. En ook daar moest natuurlijk zelf gekookt worden. Maar een kamp begon altijd met het vullen van de strozakken. Dat was een activiteit op zich. De eerste kampweek was op de boerderij van de ouders van kapelaan Schoenmakers. Zelf gingen de kinderen er met de fiets naar toe en de spullen werden met een busje gebracht.

"Vast gebruik was dat er nogal wat gebeden werd op het kamp. Het was de tijd van het Rijke Roomse Leven. We versierden altijd een grotje, waar een Mariabeeldje in stond.

Dan volgde het sjoeren van de keuken, het sprokkelen van hout voor het kookvuur en het insmeren van de aluminiumpannen. Die moesten aan de buitenkant met groene zeep ingesmeerd worden, want anders wist je ze na afloop bijna niet schoon te krijgen. Als er stukjes vergeten waren, zag je dat na de afwas onmiddellijk, dan was het schuren geblazen. En als je per ongeluk

een stukje van de binnenkant insmeerde met zeep.... Ja, dan kon je wel raden waar het eten naar smaakte!"

Voor de groep op kamp ging, gingen Nel Koenraadt en de andere meisjes van de leiding altijd op 'rooftocht'. De Jacinthagroep had op een bepaald moment wel aluminumpannen kunnen kopen, maar bij oom Jan en tante Mina in de Bergsestraat werd ook heel wat meege-nomen van pollepels, keukengereedschap, etc..

"En van thuis kreeg ik vaak de aardappelen mee en de nodige groenten. En zo haalden we meestal de helft van de fourage van het kamp bij de leiding thuis, terwijl ook de kapelaan ons wel eens wat toestopte."

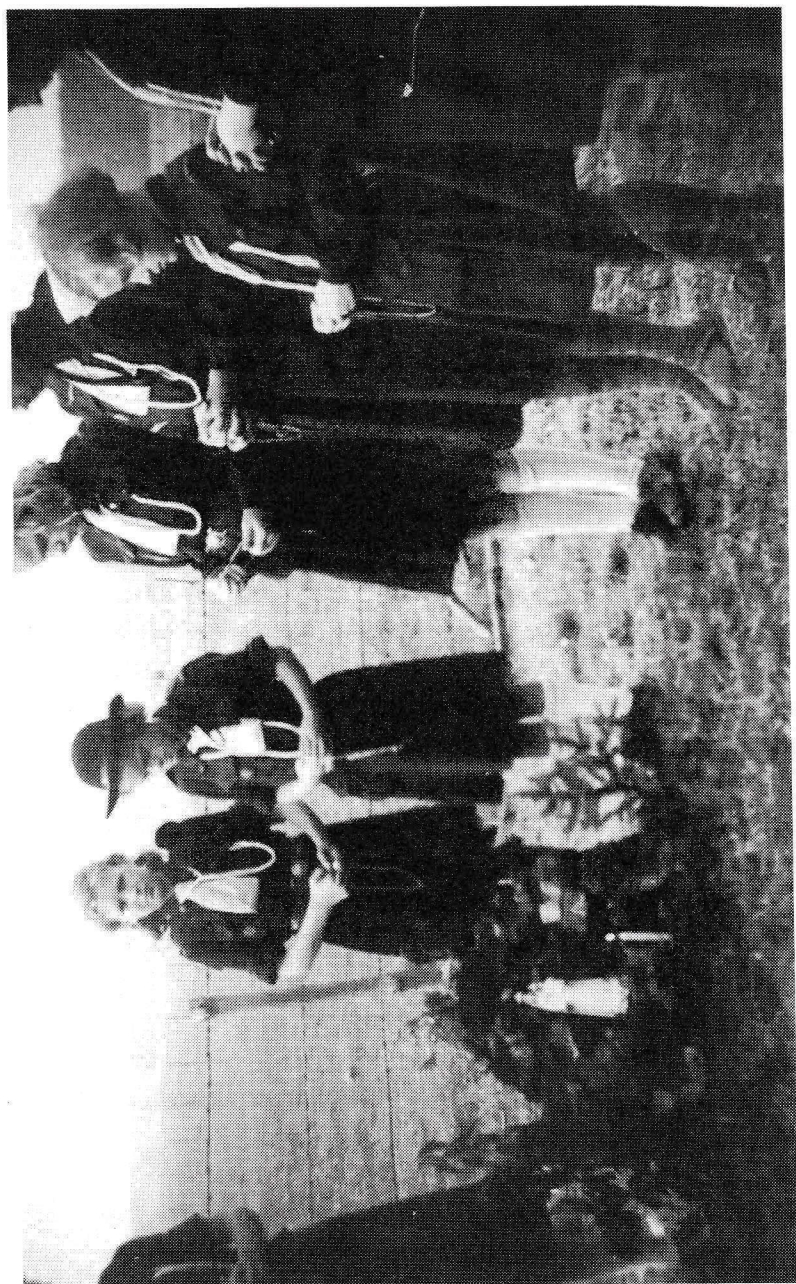
Van het kamp herinnert Nel Koenraadt zich ook nog het heerlijk koken, soms vele plensbuien, het dagelijks kloppen van de dekens en het uitstapje in de ochtend naar de kerk. Tijdens de wandeling er naar toe mocht er niet gesproken worden, dat mocht pas als de kinderen uit de kerk waren. En dat viel natuurlijk niet mee op een leeftijd van tien of twaalf jaar.

Ook de vele mooie kampvuren op de laatste kampavond, staan in haar geheugen gegrift. Samen met de boer en de boerin waar ze te gast waren. In de avondschemering zaten ze dan om het feestelijk vuur.

Verhuizing

Jaarlijks werd op 2 juli op Maria Lichtmis een kampvuur gehouden. Dat was geen echt vuur. Twee keer werd het op de zolder bij de zusters gedaan. Met een lampje, wat takken en gekleurd papier, leek het wel nèt echt. Waarschijnlijk is er op zo'n dag teveel lawaai gemaakt naar de zin van de zusters, want in 1948 kwam kapelaan Oomen vertellen dat de groep daar moest vertrekken.

"Maar hij had ondertussen ook iets anders geregeld, want we konden toen naar het patronaat naast de kerk."

Het versieren van een Mariagroetje was een vaste activiteit tijdens kampen. Tot in de late jaren zestig bleef dit op het programma staan. Hier een groepje gidsen vol eerbied bij zo'n groetje tijdens een kamp. (Collectie L. van Nassau-Van Dorst-Wouw)

Dat was weer wat opgeknapt van het oorlogsgeweld waar het onder te lijden had gehad.

De groep was toen ook al zo groot geworden dat er een groep op zaterdag en één op zondag zat. De junioren van 9 tot 12 jaar kwamen op zaterdag samen en de senioren van 12 tot een jaar of zestien à zeventien kwamen op zondag bij elkaar. Bij die laatste groep had ik de leiding."

Nel Koenraadt had het bij de Jacinthagroep geweldig naar haar zin. Als ze er nu aan terugdenkt, geniet ze er nog steeds van. Ze vindt het bovendien erg knap dat deze vorm van jeugdwerk nog bestaat.

Vóór de oorlog bestond er een vorm van jeugdwerk die 'De Graal' werd genoemd, maar dat was meer standsgebonden. De gidsenbeweging was voor iedereen en daar werd het principe gehuldigd dat je iets pas goed kunt leren als je het een aantal keren zelf hebt uitgevoerd.

Als ze er aan terugdenkt, is ze van mening dat er veel waarde werd gelegd in het samen bezig zijn. Er werd liefde en kennis voor de natuur bijgebracht en kinderen werd geleerd dat ze door moesten zetten. Dat gebeurde in weer en wind en met heel beperkte middelen.

"Ook kregen we iedere week een puntje mee om op te letten, werken aan het afwerken, dan het aftekenen van de gidsenkaart, zodat je geïnstalleerd kon worden en werken voor insignes. Het programma werd hierop afgestemd."

Naar het klooster

In september 1952 vertrok Nel Koenraadt naar het klooster. Dat had een aantal mensen eigenlijk al eerder aan zien komen.

"Ik heb het zelf jarenlang weggestopt dat ik graag naar het klooster wilde. Ik moest tante Mina verzorgen en ter compensatie stortte ik me helemaal in het jeugdwerk."

Toen opoetje overleed, heb ik opnieuw naar voren gebracht dat ik graag in het klooster wilde. Ik denk dat ik altijd zoveel voldoening in het jeugdwerk heb gevonden, dat ik er pas op wat latere leeftijd definitief voor heb gekozen."

Nel ging in het klooster in opleiding en kwam later terecht in de zwakzinnigenzorg. Daar had ze meteen al profijt van haar jarenlange ervaring bij de gidsen. Ze pakte naar veel dingen terug uit haar tijd bij het jeugdwerk. Zo begon ze met een kamp voor de zwakzinnigen. Zo eenvoudig als het hier beschreven staat, was haar vertrek uit Wouw echter niet.

"Toch had het nogal wat voeten in de aarde voor ik weg kon uit Wouw, want er werd van mij verwacht dat ik iemand opzocht die mij kon vervangen bij oom en tante in de Bergsestraat. Ik kende van de tijd bij de gidsen Anneke van den Berg. Eigenlijk wilden ze die niet, maar toen Anneke eenmaal een paar keer het werk gedaan had, waren oom en tante dik tevreden en ze is daar jaren blijven werken."

Kloosternaam

Eenmaal in het klooster moest er ook een naam gekozen worden. Eigenlijk wilde Nel Koenraadt als zuster Jacintha door het leven gaan, maar die naam droeg een andere kloosterzuster en dat zou verwarring hebben gewekt; uiteindelijk werd het Jacinthe.

"En ik draag die naam nog steeds met trots. Achteraf denk ik dat het niet zo verwonderlijk is geweest dat ik een tijd in het jeugdwerk bleef. Het was helemaal verweven met de kerk. Neem nou alleen maar de activiteiten bij de gidsen. Die waren vaak gekoppeld aan kerkelijke feesten. Het kampvuur op 2 februari was altijd op Maria

De gidsengroep die in 1955 op kamp ging. Op de voorste rij van links naar rechts: Ria Govaarts, Jo Vrolijk, Tonny van den Berg, NN, Cor van Geel. Op de achterste rij v.l.n.r.: Annie Meeusen, Jacqueline Emmen, Annie van Wijk, Corrie Moerkens, Corrie Meeusen, Corrie Willeme(?), Els van Gaans, Jaantje Kerstens. (Collectie A. van de Berg-Wouw)

Lichtmis. Maar ook de Sacramentsprocessie was iets waar we jaarlijks naar uit keken."

De gidsen gingen dan een hele zaterdag op pad om bloemen te verzamelen bij de bewoners van Wouw. De tuin van Koenraadt werd bijna helemaal geplunderd en de garage bij de familie Koenraadt veranderde in een bloemenhal. In teilen en emmers werden de bloemen een dag bewaard en ze werden op kleur gesorteerd. Bij de timmerlieden in het dorp werd zaagsel opgehaald dat weken tevoren bewaard was. Dat kreeg een kleurtje en op zondagochtend waren alle Scoutingtakken al vroeg in de weer om prachtige figuren op de weg te leggen met bloemen en gekleurd zaagsel.

"We hielden daar de wacht bij, maakten met water de bloemen en het zaagsel voortdurend nat, zodat het niet weg kon waaien en zorgden er voor dat de prachtige figuren in tact bleven tot de processie voorbij was."

De gewone mensen uit de processie liepen altijd angstvallig om de vaak prachtige werkstukken heen. Tot de pastoor met de monstrans met het Allerheiligste voorbijkwam. Die liep zonder blikken of blozen door de figuren en weg was het kunstwerk.

"Ik herinner me ook nog het afscheid van kapelaan Oomen die pastoor geworden was. Voor zijn afscheid maakten we zelf allemaal dingen: toneelstukjes, liedjes, cadeautjes. Het mocht niets kosten want er was geen geld. Maar ik blijf er bij dat het wel allemaal zijn charme had. Veel meer dan in de jachtige tijd die daar op volgde. Ik vind het fijn dat er nog steeds Scouting is en dat ik met vele anderen daaraan een steentje heb mogen bijdragen!"

Deze uitgave werd mede mogelijk
door de financiële steun van de
Drankencentrale "Wouw" B.V.

